

Metodické vysvětlivky

Státní statistický úřad vydával v letech 1929 až 1941 v publikacích Pohyb obyvatelstva v Československé republice soubor hlavních demografických údajů za Československou republiku (dále ČSR). Byla zde data za roky 1919 až 1937 za Československo a jeho dílčí územní celky a tedy i Podkarpatskou Rus.

Za roky 1919-1927 byla publikována data za pět zemí (Čechy, Morava, Slezsko, Slovensko a Podkarpatská Rus). V tomto období byla Podkarpatská Rus členěna do okresů. Změny nastaly po přijetí zákona o organizaci politické správy č.125 Sb. ze dne 14. července 1927, který nabyl účinnosti dnem 1. července 1928.

Na Podkarpatské Rusi došlo v uvedeném časovém úseku ke změnám počtu okresů. V roce 1919 až 1920 bylo 22 správních okresů. Od roku 1921 po přijetí zákona č. 126 ze dne 29. února 1920 o zřízení župních a okresních úřadů přestaly být publikovány údaje za původní okresy Bočkov, Dovhe, Kosino, Rosvegovo, Seredné. Místo okresů Berehovo-město a Berehovo-venkov vznikl okres Berehovo. Do roku 1930 bylo sledováno 16 okresů. Nařízením vlády č.93 Sb. ze dne 28. června 1928 nastala od roku 1931 další změna a to zrušením okresů Nižné Verecky a Teresva.

Ve výše uvedených publikacích Pohyb obyvatelstva v Československé republice jsou uvedeny následující poznámky, které se vztahují k datům za jednotlivé roky:

1919 a 1920: V tom data i za obec Aklín, která byla získána od Rumunska smlouvou ze dne 4. května 1921, ale scházejí data za obce Bočkov, Komlóš, Suchý Potok, Velká Ternávka, které byly toutéž smlouvou postoupeny Rumunsku.

1922: Z toho 12 živě narozených a 6 zemřelých z obce Aklín, která byla získána od Rumunska smlouvou ze dne 4. května 1921, ale scházejí data za obce Bočkov, Komlóš, Suchý Potok, Velká Ternávka, které byly toutéž smlouvou postoupeny Rumunsku.

1923: Scházejí výkazy o narozených a zemřelých z obcí Fertešalmáše a Velikého Paladu.

1925: Bez dat z částí obcí Kosina a Popova, které byly postoupeny Maďarsku při definitivní úpravě hranic.

Během sledovaného období se měnil objem publikovaných dat. Pramenná díla v letech 1919 až 1924 obsahovala pouze 14-15 základních tabulek. Od roku 1925 nastala podstatná změna. Výnosem MV č. 82 985/8-1924 byla zpravodajská služba pro statistiku přirozené změny obyvatelstva upravena s platností od 1.1.1925 jednotně pro celý stát. Rozsah šetření byl podstatně rozšířen a to se projevilo v nárůstu počtu tabulek (kolem 70 základních tabulek). Z úsporných důvodů v roce 1936 bylo vydání Pohybu obyvatelstva v republice Československé v letech 1928 až 1930 značně omezeno a namísto dvou dílů vyšel jenom jeden díl. Důsledkem toho některé ukazatele nebyly uváděny vůbec, jiné nebyly rozděleny dle jednotlivých roků, ale sloučené do souhrnu za 3 roky. Publikace vydaná v roce 1938 za období let 1931 až 1933 je již opět širšího, ale ne plného předchozího rozsahu. Publikace vydaná v roce 1941 za období let 1934 až 1937 je již téměř v plném dřívějším rozsahu. V celém sledovaném období nebyly v publikacích Pohyb obyvatelstva v Československé republice uvedeny ani střední, ani konečné stavy obyvatelstva, tudíž nejsou ani v nyní předkládané publikaci.

Údaje doby uplynulé od předchozího porodu byly za druhé a další dítě z porodu vícerčat zařazovány v letech 1925 až 1930 do položky „neznámé a nepřesně definované“, od roku 1931 již do položky s údajem doby „0“ (nula).

Narození z manželství dosud neuznaných státem (hlavně ze židovských sňatků rituálních) byly zařazovány v letech 1921 až 1930 mezi narozené manželské, v letech 1931 až 1937 mezi nemanželské.

Od roku 1919 do 1930 byly příčiny úmrtí sledovány dle Mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti z roku 1920, za roky 1931 až 1937 dle klasifikace z 1929.

V tabulkách „Zemřelí podle příčin úmrtí v kombinaci s pohlavím“ byla na Podkarpatské Rusi a na Slovensku, na rozdíl od Čech a Moravy, sledována od roku 1921 lékařská asistence, to znamená, zda příčina smrti byla stanovená lékařem nebo laikem.

V tabulkách byla, pokud to bylo možné, přizpůsobována dřívější terminologie terminologii současné. Termíny „v tom“ a „z toho“ byly použity tak, aby odpovídaly nynějšímu významu. V tabulkách uvádějících rodinný stav nebo zánik manželství je ponechán původní termín „rozluka“ manželství, neboť tehdy zároveň používaný termín „rozvod“ manželství měl jiný obsah než nyní. Současnému termínu „rozvod“ je blízký tehdejší termín „rozluka“.

V publikacích docházelo ke změnám vymezení některých publikovaných ukazatelů, například se měnily uváděné věkové skupiny. Pokud to bylo možné, byly chybějící údaje dopočítány.

Použité značky v tabulkách

- ležatá čárka na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval
- . tečka na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý
- x ležatý křížek na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů
- 0 nula je použita pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky